

FORTROLIGT

20/11

Dette notat er givet
1) UPT 2) D. 11. 79 3) Dep chef P. Wiise.
Kopi hedes samt lige TNF-kreds.

21/11 79

NOTAT

TIL Bonn, London, Haag, Oslo,
Washington,
FRA UDENRIGSMINISTERIET DANATC
UDEN SER DEN 20.11.79

AFGÆLT

I det følgende er der søgt redegjort for virkningerne af, at Danmark beslutter sig til ikke at deltage i en fælles NATO-beslutning om TNF-modernisering/våbenkontrol. Under 1) drejer det sig om en situation, hvor Holland måtte indtage et lignende standpunkt, og under 2) om en isoleret dansk beslutning af denne art. Det er især sidstnævnte situation, som vil rejse alvorlige problemer for Danmark i forhold til de allierede. Førstnævnte situation (1) vil ikke rejse tilsvarende problemer.

1. Såfremt Holland i forbindelse med NATO-mødet den 12. december måtte meddele, at det ikke ser sig i stand til at deltage i en fælles beslutning om at modernisere NATO's TNF-styrker, må dette antages at bevirke, at der ikke på mødet i december vil blive truffet nogen beslutning, idet Holland ifølge det foreliggende oplæg står som stationeringsland for en del af de nye våben. Dette udelukker imidlertid ikke, at der på et senere tidspunkt træffes en moderniseringsbeslutning. Afgørende i så henseende vil navnlig være, om Tyskland vil fastholde, at TNF-moderniseringen forudsætter en fælles alliancebeslutning samt en større geografisk spredning af stationeringen af disse våben. En senere NATO-beslutning vil altså i givet fald blive truffet

uden hollandsk deltagelse - samt i givet fald uden dansk (og formentlig også uden norsk og belgisk) deltagelse.

Hvad enten resultatet bliver det ene eller det andet, må der imidlertid regnes med meget alvorlige følger for det fremtidige NATO-samarbejde i almindelighed. Dette skyldes især den forventede amerikanske, men også den tyske og britiske reaktion.

Den amerikanske reaktion vil i den øjeblikkelige situation hænge sammen med, at den amerikanske administration i så fald må ventes at opgive at komme igennem Senatet med en ratifikation af SALT II-aftalen. Alternativet hertil vil være en yderligere opbygning af USA's strategiske styrker med de farlige virkninger, dette vil kunne få for den fremtidige udvikling af det amerikansk-sovjetiske forhold og dermed hele Øst-Vest-forholdet. Den omhandlede situation indebærer således en meget alvorlig risiko for, at rustningskapløbet øges, og at NATO og specielt de nævnte mindre NATO-lande, herunder Danmark, taber det meste af sin indflydelse på afspændingspolitikken, som netop disse lande har set som en væsentlig fordel ved medlemskabet af alliancen, jfr. f.eks. den aktive danske indsats i NATO i forbindelse med tilblivelsen af Konferencen om Sikkerhed og Samarbejde i Europa (CSCE).

Virkningerne for Danmark vil således i denne situation blive alvorlige nok; men de vil fortrinsvis blive af generel politisk karakter og ikke direkte berøre det danske forhold til de nævnte allierede. Dette gælder dog kun, såfremt disse lande ikke føler, at den negative hollandske beslutning er fremkaldt af eller fremmet gennem en negativ dansk holdning.

2. For det tilfælde, at Holland - hvad vilkårene så end måtte blive - går med i en NATO-beslutning, medens Danmark som det eneste land holder sig udenfor, vil sagen stille sig på følgende måde:

Den norske regering, der under hele sagens forhistorie har lagt den største vægt på opretholdelsen af den traditionelle dansk/norske linie, og som under debatten i Stortinget fornylig trods betydelige vanskeligheder har lagt sig fast på en principiel positiv holdning til en fælles NATO-beslutning om TNF-modernisering/våbenkontrol, vil utvivlsomt føle sig bragt i en meget vanskelig situation, ja svigtet af Danmark. Dette vil kunne give anledning til skarpe reaktioner fra den norske regering, der som følge heraf vil kunne få store indre vanskeligheder.

En tilsvarende negativ og sikkert hårdere reaktion må forventes fra amerikansk, britisk og tysk side, idet en afvisende dansk holdning vil blive opfattet som et

udtryk for en manglende alliance-solidaritet. Det tør antages, at reaktionen vil blive særlig kraftig i Tyskland, hvor Helmut Schmidt, der kan anses for at være medinitiativtager til TNF-modersnieringen, ligeledes til trods for betydelige vanskeligheder inden for sit eget parti har anset en principiel NATO-beslutning nu som nødvendig for at vise tilstrækkelig fasthed over for den sovjetiske TNF-opbygning og - ikke mindst - for at skabe realistiske forudsætninger for de forudsete våbenkontrollforhandlinger, som også Helmut Schmidt er interesseret i. Utilfredsheden fra forbundskanslerens side vil utvivlsomt blive yderligere forstærket af det forhold, at man i forvejen fra alliancens side uforbeholdent har accepteret at respektere den traditionelle danske atompolitik. For Forbundsrepublikken vil en negativ udgang på TNF-sagen såvel i regeringen som på partiplan betyde et så afgørende prestigemæssigt tilbageslag, at det vil kunne få følger for det forestående forbundsdagsvalg til fordel for CDU/CSU. På amerikansk hold, og hermed tænkes der ikke alene på administrationen, men også på holdningen inden for Kongressen, vil en dansk enegang utvivlsomt blive opfattet som et udtryk for en vaklende europæisk holdning fremkaldt af sovjetisk indflydelse i en situation, hvor der i brede amerikanske kredse hersker en udpræget fornemmelse af, at USA ikke længere nyder den tilstrækkelige forståelse og respekt hos venligtsindede lande. Begivenhederne i Iran i de sidste uger og reaktionerne herpå har klart

bestyrket denne opfattelse. Af frygt for at den danske holdning derfor er et europæisk symptom, vil vor holdning derfor kunne give vind i sejlene til de klart eksisterende isolationistiske kredse i USA.

Det synes derfor åbenbart, at en dansk afvisning - uanset sin nøjagtige form og omfang - af at deltage i en fælles alliancebeslutning om TNF-modernisering og våbenkontrol, som de øvrige NATO-lande kan acceptere, vil føre til en klar afkøling af de hidtidige forbindelser mellem Danmark og dets traditionelle allierede med de virkninger, dette vil kunne få i en bredere politisk og økonomisk sammenhæng. Samtidig vil den skitserede danske holdning ikke kunne forhindre, at en moderniseringsbeslutning træffes og gennemføres, da Danmark (modsat Holland) ikke er stationeringsland. Danmark vil således i denne situation øge sin politiske belastning, men ikke vinde, men tværtimod tabe politisk indflydelse. Også for Sovjetunionen vil Danmark tabe i politisk betydning, hvis vi stiller os udenfor, idet vi så ikke kan påvirke de øvrige NATO-lande. Dette forhold må antages at ville blive yderligere forstærket, såfremt regeringen i den kommende tid må give udtryk for, at den ikke i den øjeblikkelige økonomiske situation ser sig i stand til at forøge det danske forsvarsbudget. Omvendt vil en positiv dansk holdning til TNF-beslutningen, der viser vor principielle solidaritet med alliancen, gøre det lettere for Danmark at bidrage

til at bremse væksten i forsvarsudgifterne uden for kraftige reaktioner i NATO.

Det må endelig forventes, at et dansk særstandpunkt i en indenrigspolitisk sammenhæng af Venstre, Konservative, Centrum-Demokraterne og størstedelen af Kristeligt Folkeparti vil blive opfattet som et brud på den traditionelle danske NATO-linie, med de konsekvenser dette bl.a. kan indebære for det forestående forsvarsforlig. Herudover må man regne med risikoen for, at de nævnte partier vil betragte et dansk isoleret særstandpunkt som et udtryk for en langt mere dybtgående ændring af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitisk orientering, end det i givet fald vil være tilsigtet, og at forligsmulighederne henover midten, f.eks. også med henblik på den langsigtede økonomiske politik, vil kunne blive stærkt forringede.

Den 20. november 1979.